SFs Landsmøde 1976

Gert Petersens mundtlige supplerende bemærkninger til den politiske beretning.

Den politiske situation, i hvilken vi holder dette landsmøde, er præget af voksende splid mellem septemberforligets partier og af næsten fortvivlede forsøg på at stive den vaklende september-rønne af.

Uenigheden drejer sig efter alt at dømme om, hvor åbenlyst og brutalt man skal gribe ind i arbejdsmarkedets lønfastsættelser, og hvor åbenlyst og brutalt man skal lade lønmodtagernes brede masser betale krisens omkostninger. Venstre kræver en såkaldt nul-løsning, som staten skal diktere lønmodtagerorganisationerne, - samtidig med at Venstre vil have direkte lettelser for de selvstændige erhvervsdrivende i by og på land. For at sætte trumf på, har Venstre foretaget en vis åbning til Fremskridtspartiet. Man skal huske, at Fremskridtspartiet ved alle hidtidige indkomstpolitiske forhandlinger er gået ind for meget hårde indgreb i fagbevægelsens forhandlings- og aktionsfrihed.

Venstres planer er imidlertid for skrappe for regeringen. Regeringen vil garnere nul-løsningen med lidt pynt i form af lidt mere til de lavtlønnede og måske visse indgreb mod de arbejdsfrie indkomster.

Regeringen regner med at kunne anvende sin indflydelse på fagbevægelsen, sådan at fagbevægelsen overtales til at udvise tilbageholdenhed ved forhandlingsbordet, hvorved et egentligt indgreb a la 1975 måske kan undgås.

I realiteten er der bare ikke nogen stor forskel mellem det, Hartling siger, og det, Anker Jørgensen gør. Derfor har de da også kunnet bygge bro over uoverensstemmelserne denne gang, Men der er jo noget, som hedder folketingsvalg, og man kan godt forestille sig en valgkamp til efteråret, hvor de to - tilsyneladende forskellige - planer sættes op mod hinanden, og et vældigt drama opføres i TV. Hvis valget ikke fører til væsentlige forskydninger, får de dog ikke så svært ved at komme overens bagefter.

Hvorfor ikke? Fordi både Venstre og Socialdemokratiet bygger deres politik på septemberforliget. Det forenede dem i september 1975 og det vil kunne forene dem igen i oktober eller november 1976, hvis ikke vælgerne klart og åbenbart siger nej! Og septemberforliget er utvetydigt. Det siger, at den siddende regering - uanset farve - er forpligtet til at sørge for, at den dæmpning i omkostningernes stigningstakt, som kunne noteres i september 1975 (og som var etableret ved indgrebet i marts 75!),

fastholdes i de næste tre år.
Med septemberforliget spillede Socialdemokratiet Venstre særdeles gode kort i hænde. Vel fordi visse ledende socialdemokrater i virkeligheden er særdeles enige med Hartling i den opfattelse, at det er arbejdernes lønstigninger, der er roden til alt ondt. Eller rettere sagt: de mener - og heri er de enige med de borgerlige at de investeringer, som kan udløse skabelse af nye arbejdspladser, er afhængige af, at profitterne bliver tilstrækkeligt høje, og at eksportindustrien kan konkurrere på verdensmarkedet til billige priser. Begge formål opnås ved at holde lønudgifterne nede. - Sådan er tankegangen.
Denne enøjede optagethed af lønudgifterne løser imidlertid slet ikke problemerne. I Perioden 1964-71 lå lønstigningerne i Storbritannien 34 pct. under det vesteuropæiske gennemsnit. Efter gængs tankegang skulle Storbritannien altså være særdeles konkurrencedygtig og præget af vældige ny-investeringer. Det modsatte er tilfældet! Og det viser, at der er mange andre faktorer end lønudgiften, som afgør den økonomiske udvikling. Ja, man kan vel endda drage den konklusion af en sammenligning mellem lønudviklingen i Storbritannien og Danmark, at et lønpres opad er en forudsætning for, at kaptalisterne tvinges til at beskæftige sig med problemer som tilrettelægning af produktionen, klimaet på arbejdspladsen osv. Løntilbageholdenhed er i virkeligheden en sovepude for arbejdsgiverne: det vidner den økonomiske situation i Storbritannien om.
Dermed er ikke sagt, at omkostningsudviklingen er ligegyldig, set fra et samfundsmæssigt synspunkt. I et samfund af ligeberettigede, dvs, et klasseløst samfund uden kapitalister, ville man kunne lave en demokratisk politik for den samlede indkomstdannelse - og ville kunne gøre det. Men i et samfund, der er klassedelt som vores, hvor det for
nogle gælder om at sikre sig højst mulig profit på andres bekostning, hvor regnskaber er uigennemsigtige, hvor lønmodtagerne gang på gang er blevet snydt, - i et sådant samfund betyder en "indkomstpolitisk løsning" i almindelighed, at lønmodtagerne pålægges store byrder, mens de privilegerede klasser går fri og oven i købet profiterer på lønmodtagernes afsavn. I et sådant samfund har lønmodtagerne ingen anden udvej end at slås for at få det bedst mulige ud af det.
Så siger man, at vi har jo et kapitalistisk samfund, og under de forudsætninger fører det faktisk til arbejdsløshed, hvis profitterne formindskes, og priserne på vore

udenlandske varer ikke er konkurrencedygtige.
Den omstændighed, at privatkapitalens profitters højde skal afgøre lønmodtagernes skæbne, er i sig selv et vældig godt argument for, at så må man afskaffe en så tosset og uretfærdig samfundsorden!
Men det bliver det selvsagt ikke, blot fordi vi konstaterer, at det bør ske, Som jeg har sagt i min skriftlige beretning, er det stadig et flertal, som tror på den liberalistiske økonomis levedygtighed. Vort parti er forpligtet til, også under de givne forhold, at forsvare arbejderklassens og lønmodtagernes interesser. Kan det lade sig gøre? Kan vi anvise veje til kraftig reduktion af arbejdsløshed og til større tryghed i beskæftigelsen - selv under forhold, hvor beskæftigelsen er afhængig af privatkapitalens dispositioner? Eller rettere: kan vi anvise andre veje end den "indkomstpolitiske helhedsløsning"?
Ja, det kan vi. Vi foreslår, at man vender bøtten om og tager fat i den anden ende. At man - i stedet for at kredse omkring lønudgifterne - tager fat på de andre faktorer, der bestemmer omkostningsniveauet i samfundsmæssig forstand.
Vi efterlyser effektive og dybtgående indgreb mod spekulationskapitalen. Vi efterlyser indgreb for at bremse prisstigningerne på jord og fast ejendom, prisstigninger som sidste år beløb sig til 20 milliarder kr., hvoraf de 10 milliarder var ren gevinst - udover inflationen. Vi efterlyser en skattereform, der fjerner mulighederne for, at store indkomster i erhvervsliv og hos spekulanter holdes uden for ligningen. Vi efterlyser en registrering af
obligationer og pantebreve og andre gældsbeviser, så kun de, der offentligt registreres på ihændehaveren, er retsgyldige. Vi efterlyser en reform for de 900.000 parcelhusejere, ikke med henblik på forhøjelse af lejeværdien - det har aldrig været vores politik - men for over en l0-15 årig periode at afskaffe både husfradrag og beskatning af overskud. Vi efterlyser en boligpolitisk reform, hvorved finansieringen af boligbyggeri i stigende omfang overtages af samfundet til fast, lav rente, og lotteriet på Børsen afskaffes.
Med sådanne skridt forsvinder det kapitalistiske samfund ikke. Men nogle styrkeforhold vil være ændret, nogle balancer vil have forskubbet sig. - Det er vel også grunden til, at sådanne skridt - selvom de ikke er revolutionære - mødes med så voldsom modstand fra reaktionens side. Det overbeviser os bare endnu mere om, at vi har ret!

Man kunne desuden igen uden at der er tale om en revolution - gøre en række ting indenfor arbejdsmarkedet eller i tilknytning til det.
Man kan forbyde overarbejde undtagen i ganske særlige tilfælde. Her ligger der arbejde og venter til den første snes tusinde. - Man kan, som i Sverige, indføre obligatoriske opsigelsesvarsler for alle beskæftigede på fra 3 måneder og opefter, afhængigt af anciennitet, så det ikke kan betale sig for kapitalisterne at afskedige folk på grund af en mindre tilbagegang i afsætningen. Man kan forpligte arbejdsformidlingen til at sørge for, at de, der har været længst arbejdsløse, også anvises arbejde først. Man kan og bør føre arbejdsformidlingen tilbage til fagbevægelsen, så de, der skal have skoen på, er med til at bestemme dens form og karakter. Man kan ændre loven om sygedagpenge, så
sygeløn fra første dag bliver et anliggende mellem den ansatte og den sygelønsfond, som arbejdsgiverne kollektivt må finansiere. Man kan gennemføre en pensionsreform, så det bliver muligt for alle over 60 år helt eller delvis, for en tid eller bestandigt, at forlade arbejdslivet, hvis de selv ønsker det, og til en pension, der svarer til a-kasse-understøttelsen. Man kan - og bør - nedsætte arbejdstiden, sådan at produktivitetsforøgelse ikke omsættes i øget arbejdsløshed.
Hvorfor gør man intet af dette? Hvorfor vil man end ikke forhandle om det? Som sagt: dette er ikke revolutionen, men jordnære, idag realistiske og praktikable forslag og ideer, der kan skaffe beskæftigelse. Men det vil man ikke høre på. Man vil kun tale "indkomstpolitik", dsv. indgreb mod lønindkomsterne.
Sandheden er, at hvis man tog fat på de områder, jeg her har peget på, så har man skabt et langt sundere klima for frie overenskomstforhandlinger og lønmodtagernes frie stillingtagen til overenskomsterne end i en situation, hvor lønmodtagerne med rette må føle, at det meste, som lovgivningsmagten foretager sig, er rettet mod dem. Vi vil under ingen omstændigheder acceptere, at løsninger påtvinges de fagligt organiserede lønmodtagere. Det må være deres egen afgørelse, hvilke arbejds- og lønforhold de vil acceptere. I stedet for at fable om indkomstpolitik, indgreb i overenskomsterne eller frivillig løntilbageholdenhed burde Folketinget tage fat på en lovgivning som den, vi her har skitseret, - og så iøvrigt overlade til lønmodtagerne selv at forhandle og afgøre deres forhold. Hvis de mærker, at et folketingsflertal i sin lovgivning er på deres side, vil det selvfølgelig påvirke deres forhandlingsoplæg og -taktik.

Sådan kunne det være. Sådan er det desværre ikke. Kampen for at flytte disse grænsepæle og for at skabe tilslutning til i hvert fald disse fremskridt, er en vigtig og afgørende opgave for vort parti: det er en virkelighedsnær, klassebevidst kamp for arbejderklassens og lønmodtagernes interesser her og nu.
Og denne kamp er en del af den almindelige kamp mod umyndiggørelse, ligesom talen om indkomstpolitik er en del af den almindelige kamp for umyndiggørelse.
Fri udfoldelse for nogle få - de rige og velbjergede, de reaktionære og veltilpassede - og umyndiggørelse for de mange almindelige lønmodtagere, de uddannelsessøgende, folkepensionisterne, boligtagerne, de ansatte i uddannelsessektoren, de samfundskritiske røster osv.-, det er det åbenbare mål, som reaktionen sætter sig i dag, idet den udnytter kapitalismens krise til et forsøg på disciplinering af de mange. Derfor hetzen mod DR-medarbejderne mod RUC op andre uddannelsessteder,
mod Christiania og alle, der falder udenfor det for Hartling op Inge Krogh acceptable norm.
Efter min opfattelse skal diskussionen om a-kraft og energipolitik også ses inden for disse rammer. Også på dette felt søger man at gennemtrumfe en beslutning, bindende mange år i fremtiden, helt på tværs af hvad man tænker og mener i befolkningen.
Alene den fremgangsmåde, man har valgt, må medføre, at vi - som det blev fastslået på sidste landsmøde - klart siger nej til atomkraft nu. I det sidste par uger er vi blevet overdænget med ministeriel litteratur om energipolitiske perspektiver. Disse officielle oplysninger og vurderinger har vi ventet på gennem det sidste par år; der har godt nok været en debat i den forudgående periode, der har været et energioplysningsudvalg osv. Men den diskussion er kørt uden at myndighederne selv for alvor har været inde i billedet med deres oplysninger og vurderinger. Nu er de endelig kommmet og så skal debatten erklæres afsluttet, oplysningsudvalget er nedlagt, og afgørelsen skal tages i løbet af godt tre måneder, hvoraf halvanden måned er sommerferie, hvor det danske folk er mere eller mindre spredt for alle vinde!
Denne fremgangsmåde er så meget mere påfaldende, som de oplysninger og vurderinger, der nu er kommet fra officiel
side, rejser mange nye problemer. Tag bare affaldsproblemet. Måske kan det løses -

hvis de ellers vil finde sig i det i Glamsbjerg! Men der skal i hvert fald forskes og bruges mange snese millioner kroner, før man er sikker på, at affaldsproblemet kan løses; man regner med, at det vil tage en halv snes år, før det endelige svar kan gives.

Eller tag økonomien i hele historien. Det første A-kraft- værk kan først stå færdigt i 1985, og anlægsudgifterne er meget store. Man hævder - ud fra lidt tvivlsomme forudsætninger om, den fremtidige prisdannelse - at det på langt sigt er billigere med a-kraftværker. Men selv indenfor denne ramme må man erkende, at i hvert fald i de første 10-15 år bliver det dyrere, fordi anlægsudgifterne er så store. - Og så kommer kan oven i købet op foreslår, at der indtil 1995 - altså over 20 år - skal investeres 42 milliarder kr. i energiforsyning. Dette gigantiske tal er man nået
op på, fordi man har medtaget både udgifter til energibesparende foranstaltninger, til naturgasledninger, til udnyttelse af spildvarmen fra kraftværkerne og til 5 a-kraftværker. Man må kalde mig Mads, om Danmark får råd til det hele. Satsningen på a-kraftværker vil naturnødvendigt medføre, at de øvrige foranstaltninger glider i baggrunden.

Nuvel, jeg kan tage fejl. Men var der ikke al grund til at få disse problemer belyst til bunds og at få dem virkeligt gennemdrøftet? Og hvordan vil man nå det på 3-4 sommermåneder?

Nej, her er virkelig tale om at man vil kuppe en meget vidtrækkende beslutning igennem - med konsekvenser for kommende generationer, for den samfundsmæssige udvikling, for miljøpolitik og nærdemokrati. Her står vi overfor et nyt eksempel på denne vilje til at umyndiggøre folket, som jeg tidligere talte om. Det siger sig selv, at vi må sige nej, og at vi må gøre vort yderste for, at denne afgørelse virkelig bliver lagt ud dér, hvor den hører hjemme: hos folket selv.

Kampagnen for at få mindst 60 folketingsmedlemmer til at underskrive kravet om folkeafstemning, når ikrafttrædelsesloven - hvad der desværre næppe er tvivl om - bliver vedtaget i begyndelsen af september, må indtage en helt central plads i vort partiarbejde i de kommende måneder. Under denne kampagne skal vi selvfølgelig også arbejde for, at overtale flest mulige medlemmer af folketinget til at stemme nej til selve ikrafttrædelsesloven.

Denne kamp er et andet led i kampen mod umyndiggørelsen. Et tredje led er kampen mod EF og EF-bindingerne. Der tales meget om, at EF skranter. Det er da også givet,

at den økonomiske krise har medført, at hver EF-stormagt nu først og fremmest skal sikre "sin egen" kapitalisme, og at det har været umuligt at finde frem til noget fællesskab i kampen mod krisen.
Ikke desto mindre hemmer EF-medlemsskabet Danmarks egne forsøg på at finde kriseløsninger. En målrettet indsats, hvorved bestemte brancher fremmes som led i en kapitalstyring, er f.eks. forbudt i henhold til Romtraktaten. Bevares,
de gør det i Tyskland og Frankrig; men vi sagde også før den 2. oktober 1972, at de store såmænd fortsat ville gøre,
hvad der passer dem, det er kun de små stater der virkeligt bliver bundet.
Den økonomiske politik, man fører i den stærkeste EF- stat, Vesttyskland, som EF-medlemsskabet har ført os ind i et særligt forhold til, er i virkeligheden en politik til bevarelse af arbejdsløsheden. Det skyldes, at den vesttyske regering kun vil bekæmpe inflationen og kun ved gammeldags, kapitalistiske midler, og det vil blandt andet sige gennem en stor arbejdsløshed. Netop denne politik vil Helmut Schmidt, den vesttyske kansler, påtvinge de andre EF-medlemsstater, og han har gode kort på hånden, netop fordi Vesttyskland er den økonomiske gigant indenfor EF.
Derfor er talen om Europa-union ikke så utopisk, som man af og til kunne tro. Det er næppe de nye institutioner, der interesserer Bonn, men det er etableringen af en økonomisk union hvorved det bliver muligt for Bonn at bestemme over den økonomiske politik i de lande, som Bonn støtter valutarisk gennem kreditter indenfor slangearrangementet.
Derfor er Vesttyskland i det sidste års tid begyndt at optræde mere og mere selvbevidst og diktatorisk i EF-samarbejdet. Forleden undskyldte Helmut Schmidt i forbundsdagen sin karaktergivning af fransk og italiensk politik med, at indenfor EF var alle medlemsstaternes indre politik nu blevet til "EF-indenrigspolitik"; derfor var der ikke tale om tysk indblanding i andre landes indre anliggender. Dertil er vi altså kommet. Inden længe vil Bonn formodentligt bekendtgøre, at spørgsmålene om RUCs bevarelse, Christianias fremtid, arbejdsmarkedets overenskomster, DRs linie osv. er EF-indenrigspolitiske spørgsmål, og at Bonn både har ret og pligt til at ytre sig herom.
Selvom selve den officielle Europa-union måske er noget luftig, er det derfor vigtigt at slås imod den. Europa-unionen er den fane, man har hejst, for dog at komme et stykke fremad i de små EF-landes underordning under de store. Man venter ikke at

komme så langt, som der står på papiret; men papiret skal muliggøre en vis fremrykning. Og det vil sige en vis yderligere afgivelse af dansk suverænitet. Altså mere umyndiggørelse på vesteuropæisk plan,
mere overflytning af myndighed til EFs økonomiske stormagt, Vesttyskland.
Det er påfaldende, at alle tre linier for kommende aktivitet som jeg har trukket op med disse bemærkninger drejer sig om kamp mod tiltagende umyndiggørelse: i spørgsmålet om den økonomiske politik og lønmodtagernes rettigheder herhjemme, i spørgsmålet om fastlæggelsen af hovedlinierne for dansk energipolitik i de næste 20 år og i spørgsmålet om Danmarks placering forhold til EF og især til den store nabo i syd.
Dette bør ikke overraske nogen. Jo længere kapitalismens forfald skrider frem, jo mere den geråder ud i krise, permanent og akut, desto mere fristes og tvinges de faktiske - de økonomiske - magthavere til at opgive de store frihedsparoler, hvorunder den borgerlige revolution sejrede, og som den i et vist omfang også realiserede gennem en betydelig periode. På papiret bliver frihedsparolerne selvfølgelig ikke opgivet; Kampen for at umyndiggøre de mange og kvæle kritikken føres og vil blive ført under megen blafren med frihedens bannere.
Det skal vi ikke lade os bedrage af. Det er os, socialisterne, der skal føre an i kampen mod umyndiggørelse og for folkets frihed. Også friheden til at tage forkerte beslutninger. Kun gennem sine egne erfaringer bliver en klasse og et folk klogere.
Men hvis vi ikke fører an i denne kamp og formår at samle til bred modstand mod tiltagende umyndiggørelse - en modstand der må omfatte så mange partier, bevægelser og meninger som muligt, så bliver selv den begrænsede frihed, folket har tilkæmpet sig, løbet over ende af reaktionen, og et nyt autoritært regime vil udvikle sig på kapitalismens grund.
Heraf følger vore opgaver - og behovet for et åbent, enigt og styrket Socialistisk Folkeparti.